

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

27. ZBOROVANJE SLOVENSКИH ZGODOVINARJEV Z OBČNIM ZBOROM ZVEZE ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Ljubljana, 29. septembra do 1. oktobra 1994

Po dolgih letih so slovenski zgodovinarji ponovno zborovali v Ljubljani. Vzrok temu je bil visok jubilej, ki ga slavi naše glavno mesto. Praznovanje 850. obletnice prve omembe Ljubljane vendarle ni zanemarljiv mejnik, da ga ne bi obeležili tudi zgodovinarji. To je bilo zaznavno tudi pri organizaciji, saj je nad letošnjim zborovanjem pokroviteljstvo prevzelo mesto Ljubljana oziroma njen župan, gospod Jože Strgar. Poleg mesta Ljubljane so zborovanje omogočili še Ministrstvo za znanost in tehnologijo ter Mestni sekretariat za izobraževanje, raziskovalno dejavnost, kulturo in šport.

Zborovanje, ki se je odvijalo v Cankarjevem domu, se je od prejšnjih razlikovalo v tem, da ni bilo uglaseno na eno temo, temveč je bila njegova odlika v tematski razpršenosti, v obravnavi različnih vidikov slovenske minulosti. Sprememba zasnove zborovanja je bila posledica kritičnih pripomb na račun prejšnjih zborovanj. Vasko Simoniti, pobudnik nove zasnove, je naostril pero in zapisal, da je bilo prejšnje zborovanje v Slovenj Gradcu »v celoti popolnoma zgrešeno in ponesrečeno« bilo je »prava parada drobnih podrobnosti drobnega geografskega področja in k drobnim detajlom, razen seveda izjem, nagnjenih raziskovalcev«. Vse to po njegovem mnenju ne sodi na program zborovanja, temveč na specialistično zasnovane simpozije in posvete. Glede na strukturo udeležencev naših zborovanj (prevladujejo osnovno in srednješolski učitelji) je predlagal predružačenje zasnove, »da bodo na zborovanju predstavljeni referati nudili šolnikom resnično svežo in zaokroženo ter zato tudi v učnem procesu neposredno uporabno snov o različnih temah, ki so zgodovinsko relevantne in aktualne in ki so plod zadnjih celovitih rezultatov raziskovanj in razmišljanj slovenskih zgodovinarjev«.

Sprememba zasnove je seveda takoj zastavljala tudi vprašanje meril pri izboru referentov. Simoniti je zagato razrešil s predlogom, naj nastopijo tisti, ki so v zadnjih dveh letih zagovarjali doktorske disertacije, predstavili naj bi »zaokroženo podobo njihovega raziskovalnega dela«. Pri tem ga je vodilo prepričanje, da »predstavljajo doktorati domet slovenskega zgodovinopisja, hkrati pa ponujajo osnovno in srednješolskim profesorjem zgodovine nove in sveže teme in ideje, ki jih lahko vključijo v učno snov in s tem posredujejo naprej praktično najnovejše rezultate slovenskega zgodovinopisja«. Istočasno se je Simoniti zavzel tudi za dostopnost referatov v pisni obliki že na samem zborovanju.¹

Simonitijeva pobuda je pri vodstvu naše Zveze naletela na plodna tla, docela je bila sprejeta. Rezultate smo si lahko ogledali na zborovanju, kjer so bili predstavljeni sveži, zanimivi in sintetični referati. O pravilnosti odločitve za vsebinsko spremembo njihovega raziskovalnega dela tudi množična udeležba, ki se je bližala 600 osebam. Z drugimi besedami oziroma izraženo z relativnostnimi razmerji to pomeni, da se je letošnjega zborovanja udeležila kar tretjina vsega članstva naše zveze.

S tem pa novosti letošnjega zborovanja še niso izčrpana. Prvič se je zgodilo, da so organizatorji natisnili tudi zbornik referatov, katerega so udeleženci prejeli ob prijavi in ga je še mogoče dobiti na sedežu naše Zveze. Da je zbornik izšel ob zborovanju, je zasluga hvalevrednega truda tako urednika Aleša Gabriča in predvsem referentov, ki so disciplinirano in pravočasno oddali svoje tekste, kajti brez njihove dobre volje bi tudi urednik ne mogel storiti veliko. Poleg razprav je v zborniku objavljen tudi Simonitijev predlog, poročilo o delovanju ZZDS za obdobje 1992–1994 in predlog novega statuta naše zveze.

Zborovanje se je pričelo v četrtek 29. septembra ob 10. uri s pozdravnim govorom ljubljanskega župana g. Strgarja. Sledili so mu referati, posvečeni 850-letnici Ljubljane, ki so jih pripravili Polona Bitenc in Timotej Knific (Ljubljana: tok reke, naplavina zgodovine) ter Dušan Kos (Prva stoletja glavnega mesta in njegovih prebivalcev). V popoldanskem delu je bilo predstavljeno še pet referatov iz starejše slovenske zgodovine. Nastopili so Janez Marolt (Obdobje vojaških cesarjev in zgodovina naših krajev), ponovno Dušan Kos (Spremembe v strukturi plemstva v kontinentalnih deželah Slovenije v 13. in 14. stoletju), Peter Štih (Vloga ministerialov in militov pri nastanku dežel na primeru goriških grofov), Maja Zvanut (Plemstvo: človeške dimenzije »socialnega paradiža«) in Marko Štuhec (Slava na polici, cesar na steni in podgane v damastnih prtih. Zapuščinski inventar

¹ Vasko Simoniti, »Kakšen naj bi bil program zborovanja slovenskih zgodovinarjev v letu 1994«. Zbornik 27. zborovanje slovenskih zgodovinarjev. Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Ljubljana, 1994, str. 6–7.

kot vir za vsakdanjik kranjskega plemstva v 17. stoletju). Po zaključku delovnega dne so se udeleženci zbrali na sprejemu, ki ga je priredil ljubljanski župan. Sprejem se je nenačrtovano odvijal v avli Cankarjevega doma, ker so bili prvotno predvideni prostori na ljubljanskem Magistratu pretnosti za nekaj stoglovo množico slovenskih zgodovinarjev.

Drugi dan zborovanja (petek, 30. september) je bil razdeljen v štiri sklope, tri delovne, kjer so referenti posegli v čas od srede devetnajstega stoletja pa skoraj do današnjih dni, in na družabni del. V dopoldanskih urah do kosila se je zvrstilo pet poročevalcev in sicer Janez Cvirn (Slovensko nemški odnosi na Spodnjem Štajerskem 1848–1918), Marjan Drnovšek (Množično izseljevanje in Slovenci), Irena Gantar-Godina (Slovenska vzajemnost in Slovenci), Jure Perovšek (Slovenski liberalci in Jugoslavija. Nacionalna politika liberalnega tabora v letih 1918–1929) in Ervin Dolenc (Slovenska kulturna politika v Kraljevini SHS 1918–1929).

Premor med dopoldanskim in popoldanskim delom je bil sicer namenjen sestanku sekcij naše Zveze, kar se spričo omrtničnosti njihovega dela ni zgodilo. Potekala pa je predstavitev novega učbenika za pouk zgodovine v šestem razredu osnovne šole, ki sta ga napisali naši članici Darja Mihelič in Olga Janša-Zorn.

Popoldanski del referatov se je pričel z nastopom Bojana Godeše (»Našega sovražnika predstavlja inteligenca Ljubljane«. Italijanski okupator in slovenski izobraženci), sledili pa so mu Boris Mlakar (Domobrantska prisega), Zdenko Čepič (Agrarna reforma in politika) in Bože Repe (Slovenski partijski »liberalizem« in Jugoslavija).

Po zaključku strokovnega dela zborovanja se je po krajšem odmoru, ki je številnim omogočil nemoten odhod, pričel, kakor je že v navadi, slabo obiskan občni zbor Zveze zgodovinskih društev Slovenije. Za občni zbor, ki ga je vodil dosedanji tajnik ZZDS Aleš Gabrič, je bil pripravljen dnevni red s šestimi točkami in sicer: obravnava delovnega poročila za 1992–1994, finančno poročilo, poročilo nadzornega odbora, razprava o predlogu novega statuta, izvolitev novega vodstva društva in razno. Razprave ob delovnem poročilu ni bilo, udeleženci so ga sprejeli soglasno. Ob delovnem poročilu, ki je objavljen v zborniku, je potrebno opozoriti, da v zadnjih letih oživlja dejavnost lokalnih zgodovinskih društev, od katerih nekatera delajo z zavidljivim elanom. Obseg uspešnega finančnega poslovanja naše zveze, z glasili Zgodovinski časopis in Kronika, je predstavil blagajnik Darko Knez. Pregled finančnega poslovanja je v imenu nadzornega odbora opravil France Dolinar, ki v dokumentaciji ni opazil oziroma našel nepravilnosti.

Nato se je prešlo na obravnavo predloga novega statuta, katerega najpomembnejša novost je v tem, da odpravlja samoupravno organiziranost in je prilagojen predlogu nove društvene zakonodaje. S tem statutom, ki je bil sprejet z nekaj lepotnimi popravki, se ukinja ZZDS. Vračamo se torej k koreninam, kajti poslej bomo govorili o Zgodovinskem društvu Slovenije. Po statutarnih opravilih je bila na vrsti točka o razrešnici starega in izvolitvi novega vodstva. Sedaj že bivše vodstvo je bilo na svoje veliko olajšanje hitro razrešeno nadaljnjih dolžnosti. Pred izvolitvijo novega vodstva pa je bilo predhodno potrebno nekaj pojasnil, kajti v duhu novega statuta je bil sprejet sklep, da bo novo vodstvo (predsedstvo) ožje in manj številno v primerjavi z dosedanjim izvršnim odborom, ki bo kot tak še vedno obstajal. Po teh pojasnilih je bila nemudoma izvoljena predlagana kandidatna lista v sestavi Franc Rozman (predsednik) s Pedagoške fakultete v Mariboru, Jera Vodušek-Starič (podpredsednica) in Žarko Lazarevič (tajnik), oba z Inštituta za novejšo zgodovino, ter Darko Knez (blagajnik) iz Narodnega muzeja. Poleg tega je občni zbor razpravljal še o vprašanju sekcij, katerih delo je, s častno izjemo šolske (odslej jo vodi Tanja Štuhec), zamrlo. Po razpravi se je sklenilo, da se sekcija za krajevno zgodovino združi okoli uredništva Kronike, sekciji za sodobno in gospodarsko zgodovino pa se ukineta. Da pa ne bi samo ukinjali, se je odločilo, da se ustanovijo nove sekcije in sicer študentska, sekcija za izseljeništvu in za raziskovalno dejavnost. V okviru slednje naj bi prišlo do usklajenega nastopa raziskovalcev in njihovih institucij nasproti javnosti, predvsem v odnosu do financerjev. Preden smo se razšli je pod točko razno Milan Pahor predlagal, naj bi bilo naslednje zborovanje na Obali, s tem, da bi en dan potekalo v Trstu. Ta predlog je bil sprejet v vednost, o njem pa se bo še razpravljalo in odločalo, ko bo novo vodstvo pričelo z organizacijskimi pripravami za 28. zborovanje slovenskih zgodovinarjev.

Drugi dan našega zborovanja se je zaključil z družabnim večerom, ki ga je priredilo vodstvo naše zveze, v prostorih Narodnega muzeja. Za tretji in zadnji dan je preostala še strokovna ekskurzija po Kočevski, ki jo je skrbno in natančno organiziral Mitja Ferenc z nekaj prizadevnimi sodelavci. Zanimivost te ekskurzije je bila v dejstvu, da smo se podali v iskanje nečesa, česar že zdavnaj ni več, oziroma iskanje »preostankov« nemške prisotnosti v teh krajih. Poleg drugega se nismo izognili niti simbolni točki slovenske travmatične povojne zgodovine, to je grobišču pod Krenom, prijazno pa so nas sprejeli in nam razkazali tudi objekte v Gotenici. Ekskurzijo smo zaključili v Kostelu, kjer smo bili poleg kosila deležni še glasbenih užitkov, ki nam jih je nudil Mitja Ferenc s svojimi prijatelji. Tako je bilo letošnje zborovanje zaključeno, udeleženci pa so se razšli z željo, da bi tudi naslednje zborovanje bilo tako uspešno.